

PEETER TULVISTE
28.10.1945–11.03.2017

Peeter Tulviste sündis 28. oktoobril 1945. aastal Tallinnas sõjaväelase perekonnas. Tema lapsepõlv möödus Järvel, ideaalilähedases keskkonnas aktiivsele lapsele. Õppima asus ta Nõmme Gümnaasiumi, kus soodustati igati noorte inimeste saavutus- ja teostusvajadust. Kooli lõpetas Peeter Tulviste 1964. aastal sooviga minna edasi õppima Tartu Ülikooli ajaloo erialal. Kuid siis avanes ootamatu võimalus Moskva Riiklikus Ülikoolis nn vabariiklikul kohal psühholoogiat õppida. Ta sattus kultuuripsühholoogia alal neuropsühholoogia klassiku Alaksander Luria õpilasteks, kes on mõjutanud tema teadustööd tänaseni. Moskva Ülikooli lõpetas Peeter Tulviste 1969. aastal, jätkas aspirantuuris ning 1975 kaitses samas psühholoogiakandidaadi väitekirja „Tunnetusprotsesside sotsiaal-ajaloolisest arengust: välismaiste eksperimentaal-psühholoogiliste uuringute baasil“. Psühholoogiadoktori väitekirja „Verbaalse mõtlemise kultuurajalooline areng“ kaitses ta 1987. aastal samuti Moskva Ülikooli juures.

Eesti Teaduste Akadeemia liikmeks humanitaar- ja sotsiaalteaduste alal valiti Peeter Tulviste 1994. aastal.

1974. aastast oli Peeter Tulviste seotud Tartu Ülikooliga, olles loogika ja psühholoogia kateedri õpetaja (1974–1975), vanemõpetaja (1975–1978), dotsent (1978–1988) ning alates 1988. aastast psühholoogiakateedri professor, alates 2015 emeriitprofessor. Tema tähtsamad loengukursused olid mõtlemise ja kõne psühholoogia, kultuuripsühholoogia ning psühholoogia ajalugu. Aastatel 1992–1993 oli ta ülikooli teadusprorektor ja 1993–1998 rektor.

1999. aastal algas Peeter Tulviste tegevus poliitikuna. 1999–2002 oli ta Tartu Linnavolikogu esimees ning 2003–2011 Riigikogu X ja XI koosseisu liige.

Oma teadustöös on Peeter Tulviste uurinud mõtlemise ja kultuuri seoseid. Ta on läbi analüüsinud senised kujutelmad kultuuri osast mõtlemise arengus niihästi ajaloos kui ka indiviidi puhul ja neid kujutelmi edasi arendanud püüdes vaadata läbi *humaniora* prisma ning mitte liialt seletada kõike loodus- või reaalteaduslike printsiipidega.

Peeter Tulviste oli Euroopa Teaduste ja Kunstide Akadeemia, New Yorki Teaduste Akadeemia, Venemaa Kasvatus- ja Sotsiaalteaduste Akadeemia, Greifswaldi Ülikooli nõukogu, Helsingi Ülikooli Aleksandri Instituudi nõukogu liige ning Soome Kirjanduse Seltsi kirjavahetajaliige; Kaitseliidu vanematekogu liige. Ta oli ajakirja Akadeemia toimetuskolleegiumi, „TEA entsüklopeedia“ akadeemilise kolleegiumi ning kirjastuse Ilmamaa nõukogu liige, samuti ajakirja *Journal of Russian and East European Psychology* toimetuskolleegiumi liige. Aastatel 1994–2004 oli Peeter Tulviste Eesti Teaduste Akadeemia asepresident ning vahemikus 1994–1999 ja 2004–2009 humanitaar- ja sotsiaalteaduste osakonna juhataja.

Peeter Tulviste tegevust on tunnustatud Rootsi Kuningliku Põhjatähe 1. järgu ordeniga (1995), Riigivapi 4. klassi (1998) ja Riigivapi 3. klassi teenetemärgiga (2006), ning Kaitseliidu Valgeristiga. Teda on autasustatud Pärnumaa Vapimärgi ja Kaitseliidu Tartu maleva teenetemärgiga; ta on pälvinud Tartu Ülikooli sihtasutuse raefondi preemia. 2015. aastal pälvis ta Tartu aukodaniku tiitli.

Akadeemik Tulviste on tõlkinud saksa ja vene keelest nii ilukirjandust kui filosoofide töid (Schweitzer, Kon jt). Ta luges meelsasti mälestusi ja sürrealistlikku luulet, tundis huvi naljade kogumise vastu ning avaldas ka huumorikogumikke.

Peeter Tulviste suri 11. märtsil 2017 Tartus.

NIMI	Peeter Tulviste
TEADUSALA	Humanitaar- ja sotsiaalteadused
UURIMISTÖÖ PEASUUNAD	Kultuuripsühholoogia; mõtlemise ja kõne psühholoogia; psühholoogia ajalugu
VALIMISAEG	23. november 1994
AKADEEMIA OSAKOND	Humanitaar- ja sotsiaalteaduste osakond
ELUDAATUMID	28. oktoober 1945 Tallinn – 11. märts 2017 Tartu
PEREKONNASEIS	Abielus, poeg ja tütar
HARIDUS	1964 Nõmme Gümnaasium 1969 Moskva Riiklik Ülikool
TEADUSKRAAD	1975 psühholoogiakandidaat Moskva Riikliku Ülikooli juures, teema: <i>"О социально-историческом развитии познавательных процессов : на материале зарубежных экспериментально-психологических исследований"</i> 1987 psühholoogiadoktor Moskva Riikliku Ülikooli juures, teema: <i>"Культурно-историческое развитие вербального мышления"</i>
TEENISTUSKÄIK	1969–1971 insener Tartu Ülikoolis 1974–1975 Tartu Ülikooli loogika ja psühholoogia kateedri õpetaja 1975–1978 samas vanemõpetaja 1978–1988 samas dotsent alates 1988 Tartu Ülikooli psühholoogia kateedri professor 1988–1992 psühholoogia kateedri juhataja 1989 külalisteadur Clarki Ülikoolis (Worcester, MA, USA) 1990–1991 samas külalisprofessor 1991–1993 Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna korraldajadekaan 1992 külalisprofessor Hamburgi Ülikooli germanistika instituudis Saksamaal 1992–1993 Tartu Ülikooli prorektor 1993–1998 Tartu Ülikooli rektor 1994–2004 Eesti TA asepresident 1994–1999; 2004–2009 Humanitaar- ja sotsiaalteaduste osakonna juhataja 1999–2001 Tartu Linnavolikogu esimees 2002–2003 Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste ülema haridus- ja teadusnõunik 2003–2011 Riigikogu liige

	2004–2017 Tartu Ülikooli kultuuripsühholoogia professor alates 2015 Tartu Ülikooli emeriitprofessor
TUNNUSTUSED	1998 Eesti Vabariigi Riigivapi IV klassi teenetemärk 1998 Voroneži Riikliku Ülikooli audoktor 1995 Rootsi Kuninglik Põhjatähe I. järgu orden 1997 Pärnumaa Vapimärk 1998 Kaitseliidu Tartu maleva teenetemärk 2005 Tartu Ülikooli sihtasutuse raefondi preemia 2006 Riigivapi III klassi teenetemärk 2015 Kaitseliidu Valgeristi I klassi teenetemärk 2015 Tartu aukodanik 2015 Omanimeline pink Tartus Toomemäel Poola Meditsiiniakadeemia auprofessor Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis Lõuna-Rootsi osakonna auliige
TEADUS- ORGANISATSIOONILINE ja ADMINISTRATIIVNE TEGEVUS	EESTIS: 1994–1998 Eesti Teadus- ja Arendusnõukogu aseesimees 2000–2002 Eesti Euroopa Liikumise president, juhatuse liige alates 1988 Eesti Psühholoogide Liidu liige alates 1998 Tartu Ülikooli ajalookomisjoni liige, esimees (1998–2005) alates 1998 Eesti Kirjanduse Seltsi liige, esimees (1998–2004) alates 2001 Eesti Kaitseliidu vanematekogu liige alates Teaduse ja kultuuri sihtasutuse <i>Domus Dorpatensis</i> nõukogu liige alates 2004 Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu esimees alates 2004 Haridus- ja Teadusministeeriumi teaduspoliitika komisjoni liige alates 2005 Kaitseministeeriumi teaduskomisjoni esimees Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste nõunike kogu liige Tartu Ülikooli ajalookomisjoni liige Kristjan Jaagu stipendiumikomisjoni liige Uku Masingu kolleegiumi liige Villem Reimani kolleegiumi liige Tartu Ülikooli kliinikumi lastefondi nõukogu liige MUJAL: alates 1995 Euroopa Teaduste ja Kunstide Akadeemia liige alates 1996 New Yorki Teaduste Akadeemia liige alates 1998 Helsingi Ülikooli Aleksandri Instituudi nõukogu liige alates 2002 Soome Kirjanduse Seltsi kirjavahetajaliige Venemaa Kasvatuse- ja Sotsiaalteaduste Akadeemia liige
TEGEVUS TEADUSLIKE VÄLJAANNETE TOIMETUSTES	EESTIS: 1989–... <i>Akadeemia</i> toimetuskolleegiumi liige MUJAL: <i>Journal of Russian and East European Psychology</i> toimetuskolleegiumi liige
JUHENDAMISEL KAITSTUD VÄITEKIRJAD	DOKTORITÖÖD Kikas, E. 1997. Conceptual development in school-aged children: the impact of teaching. Department of Psychology. University of Tartu. MAGISTRITÖÖD: 2 (Kristel Karu, Aune Valk) BAKALAUREUSETÖÖD: 40–50
TEADUS- PUBLIKATSIOONID:	Üle 120
HOBI	Vanade raamatute ning ajatute ja ajakohaste naljade kogumine

